

DIN ČUJ. / DERES REF: BEAIVI / DATO:
24/00686 29.04.2024

MIN ČUJ / VÅR REF: ÁŠŠEMEANNUDEADJI / SAKSBEHANDLER:
24/1962-3 Elin Rose Myrvoll

RIKSANTIKVAREN
Postboks 1483 Vika
0116 OSLO

Sametingets innspill til høring - Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer/

Det vises til Riksantikvarens brev av 01.03.2024 med invitasjon til høring av bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer.

Sametinget har følgende innspill:

Generelt

Deltemaene er sterkt knyttet opp til fysiske bygg, anlegg og båter/fartøy. Sametinget savner perspektiv og satsinger som åpner for opp for dokumentasjon av steder det knytter seg tro og tradisjon til samt annen tradisjonsbasert bruk av områder.

Del 1 – Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljøer

Overordnede utfordringer og muligheter, side 3 – 4

Strategien bør eksemplifisere og beskrive aspekter ved dagens levende kystkultur. Sametinget poengterer også at det finnes levende sjøsamiske samfunn der mye av den tradisjonelle næringsutøvelsen og levesettet fortsatt er beholdt. Strategien må legge til rette for at vern gjennom bruk kan bidra til at dette videreføres.

Avgrensning, side 5

I bevaringsstrategien går det fram at det ikke foreslås en geografisk avgrensning av begrepet «kyst». Dette framstår noe selvmotsigende i og med at bevaringsstrategien spesifikt nevner kyststripa langs norskekysten og nærheten til saltvann som avgrensinger. Dette oppleves som en geografisk avgrensning med utgangspunkt i norskekysten.

Kysten og øyene var i bruk som sesongvise beiteområder for reindriftsutøvere og kysten blir derfor en naturlig del i flyttemønsteret og samfunnsstrukturen til et nomadisk folk som hadde sitt virkeområde både ved kyst og i innlandet. Utsagn som at

Kontakten mellom kyst og innland var ellers typisk for store deler av norskekysten både i nyere tid og i forhistorisk tid. Det ene eksempelet som spesifikt viser til fjordbygdene på Vestlandet synliggjør ikke i tilstrekkelig grad bredden i dette fenomenet.

I dette kapitlet går det fram at det ikke skal være en tidsmessig avgrensing i strategiens virkefelt. Strategien sett under ett gir likevel et inntrykk av at fokuset er rettet mot stående bygninger og fartøy. De forhistoriske kulturmiljøene er i svært liten grad omtalt og eksemplifisert (se også deltema «sjøveien» og «naustet»).

Roller og ansvar, side 5 -7

Sametinget har samme myndighet som fylkeskommunene, men er ikke knyttet til en bestemt region. Sametinget er myndighet for samiske kulturmiljøer i hele landet. Det foreslås derfor at overskriften «regionalt nivå» endes til «Fylkeskommunene og Sametinget».

Deltema 1. «Sjøveien», side 8 – 12

Deltemaets navn, «Sjøveien» peker i for stor grad på sjøen som ferdselsåre. Det bør presiseres at havet / sjøen har vært en svært viktig ressurs og utgangspunkt for næring og livberging fra de tidligste tider til i dag. Dette bør komme sterkere fram i deltemaet.

Det savnes en beskrivelse av og understreking av at havet / sjøen representerer fangst og fiske - og at det nettopp er dette som er utgangspunktet for bosetting, livberging og næringsetablering. Forhistorisk bruk og senere tiders bosetningsspor i form av blant annet fiskevær, fiskebruk samt demografisk utvikling er styrt av ressursutnyttelse av havets ressurser samt teknologisk og samfunnsmessig utvikling.

Søkelyset på kulturmiljøer i dette deltemaet er satt til nyere tiders kulturmiljøer: uthavner, handelssteder, post-og anløpsteder. Sametinget savner et mer uttalt søkelys på samiske kulturmiljøer. Den forhistoriske bruken av kysten og de arkeologiske sporene det har resultert i, er også i svært liten grad eksemplifisert.

Sametinget foreslår at det settes søkelys på:

- Arkeologiske kulturmiljøer ved kysten
- Fangst og fiske - sjøen som ressurs

Disse kan eventuelt utgjøre egne deltema i strategien.

Utfordring og muligheter i «Sjøveien», side 10-11

Sametinget slutter seg ikke til at deltemaet, "Sjøveien" skal begrense seg til å handle om "en tid da sjøen var veien". Dette blir en innsnevring som kan ekskludere mange av kystens kulturmiljøer som heller ikke kommer inn under de to andre deltemaene i strategien for eksempel kulturmiljøer knytta til samfunnsforhold, ressursutnyttelse, fiskeri og fangst.

Det er ellers ikke bare staten og fylkeskommunene som initierer satsinger. Også Sametinget er en aktør på dette feltet.

Aktiviteter og tiltak i «Sjøveien», side 12

Til kulepunktet «utvikle og formidle kunnskap om prioriterte middelalderhavner og førkristne havner og handelssteder». Havner knyttes vanligvis ikke til religion og betegnelsen «forhistoriske havner» foreslås i stedet.

Deltema 2. «Naustet- der vi går i land», side 12- 15

Det bør vurderes om tittelen dekker innholdet i temaet. Naustet er ikke bare et sted «der vi går i land». Tittelen er ikke dekkende for det brede spekteret av aktiviteter som knytter seg til naustet.

Sametinget savner at «kaia» ikke er nevnt spesifikt. Kaia er ikke underordnet bygningene som står i tilknytning til kaia, men gjerne en forutsetning.

Deltema 3. «Ferie og friluftsliv langs kysten», side 16-19

Sametinget viser til sin tidligere kommentar i konsultasjonen. Dette er et smalt deltema som har begrenset relevans i forhold til bredden i de andre temaene i strategien. Ferie og fritid inngår og har inngått i samiske levesett, og det finnes en rekke samiske kulturmiljøer som kan knyttes til nettopp ferie og friluftsliv. Disse ligger i liten grad på kysten, men er oftere å finne i indre strøk.

Sametinget mener det bør vurderes om oppdeling i deltemaer i strategien er godt nok utredet når "Ferie og friluftsliv langs kysten" er ett av bare tre deltemaer. Som ett av tre deltema kan det bidra til en mulig skjevfordeling av prioriteringer, satsinger og virkemiddelbruk når bevaringsstrategiene blir førende for det nasjonale bevaringsarbeidet framover. Dette må sees i en sammenheng med hvilke muligheter det er for å opprette flere deltema i strategien. Opprettelsen av flere deltema, som for eksempel «Fangst og fiske - sjøen som ressurs» og «Arkeologiske kulturmiljøer ved kysten» er noe som vil kunne bidra til en bedre fordeling mellom relevante tema.

Sametinget understreker at Riksantikvaren bør vurdere om deltemaet «ferie og friluftsliv» bør avgrenses til «kysten» da det finnes spor etter dette i alle landets områder. Å legge det som en del av kystens kulturmiljøer oppleves som snevert og ikke dekkende sett i et større perspektiv.

Hvis det ikke legges til rette for flere deltema eller andre endringer som kan veie opp for en mulig skjevfordeling i prioriteringer og virkemiddelbruk, foreslår Sametinget at «ferie og friluftsliv» tas ut og at tematikken kan bakes inn i strategiarbeidet på en annen og mer inkluderende måte.

Lykke til videre med strategiarbeidet.

Dearvuodaiguin / Med vennlig hilsen

Sten Olav Heahttä
konst. ossodatdirektevra/ konst. avdelingsdirektør

Elin Rose Myrvoll
juogushoavda / seksjonssjef

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur. /

Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga.